

BREGAR; en canvi no crec, contra l'opinió d'Uhlenbeck (Vgl. *Lautl. d. bask. Dialekten*, p. 83), que tinguin gran cosa a veure amb el lab. i b-nav. *gari* 'prim, esllanguit', del qual vol derivar-los i que no més pot haver actuat d'inductor de la metàtesi, cf. *REW*, 2321, 3683. —³ Com que *cavalló* sona *kəbəyó* en cat. del NE. i a les Illes, això fa que barrejant-se els dos mots, cap a Olot diguin *garbəyó* o *garballó* (MrnVayreda, *Sang Nova* III, v, 187), i hi hagi una forma *garbayó* a Mallorca (no asseguro si ben bé amb aquest sentit), d'on «*garbayoner*: un qui ven *garbayons*» (BDLC VI, 137). —⁴ En un romanç religiós publicat per MilàF: «hauràs d'anar a oració / set anys a la muntanya, / menjant herbas y *garbons*: / menjant herbas y beure aygua» (12D), deu haver-hi corrupció, car no és possible menjar-ne; no pensem tampoc que pugui estar per *garbaió/margalló*, car la reducció a *garbó* només fóra possible a Menorca (fet recent allà) i segons les dades Pujol-Puntí aquesta versió fou recollida per Verdaguer —sembla a Osona: deu ser errada de còpia per *garnyó* o *agranýó*, variant d'*aranyó*, que és el que escau més al context. —⁵ Degué usar-lo també el meu pare, però no en el sentit de lluita sinó en l'altre de 'aplegar', car havia escrit en el seu autògraf de *Pigmalió* (cap. VIII, 1.ª ed., p. 124): «En Tomàs de Bajalta arrossegava --- les imatges del món real --- sense girar-se a discernir els éssers de les coses que *agarbonava* en diabòlic seguici, i les llançava, amb el seu gest, a l'assalt»; sembla, pels rastres de llapis que s'hi veuen, que jo li devia manifestar estranyesa per un ús poc corrent, i ell, fent-me més cas del que solia, va canviar-ho en *agabellava* (així en la còpia per a la impremta).

Garbaio, *garballó*, *garballonera*, V. *barballó* *Garbam*, V. *garba* *Garbaó*, V. *barballó* *Garbar*, *garbat*, V. *garba* *Garbaixó*, *garbatxó*, *garbatxonar*, V. *calabruix* (BRUIXA) *Garbegera*, *garbejada*, *garbejadora*, *-ora*, *-dures*, *garbejaire*, *garbejar*, V. *garba*

GARBELL, de l'àrab *ġirbəl* id. (pronunciat aproximadament com *guerbèl*), que ja venia d'Orient, si bé és versemblant que l'àrab el vagi rebre del llatí CRĪBĒLLUM (d'on *crivell*, també existent en català), i que en català l'arabisme vagi prosperar més per influència del mot romànic. □ 1.ª doc.: *garbeyl*, 1375, i freqüent des de la fi del segle; *garbellar* i *garbellador* ja apareixen repetidament en el S. XIII, des de 1261.

L'InoLC troba ja «un *garbeyl* de jonch» en un doc. de 1375, i n'aplega (fonts ross.) set cites més fins a 1500, més quatre del verb *garbellar* dels anys 1369 a 1424.

Però ja ben aviat en veiem exs. en escriptors clàssics, incloent-n'hi dos en Bernat Metge, en obres de les seves més antigues: «pugí-me-n alt en una roca / qui-m pens que ab una empena poca / la gitara hom dins la mar, / car los fonaments viu lunyar / del firmament <verticalitat, aplomadura> ultra mesura, / e-z eren plens de corcadura / e crivellans com a gar-

bell; / al mig havia un castell / ---», *Fortuna e Pr.* (c. 1381), i en el seu *Sermó* (potsers no posterior): «dones hic ha que van en part / totes setmanes, / sinó-l diumenge, que són sanes: / vejats miracle! / Puis van besar lo tabernacle / jus tanta creu: / bé és orb qui per *garbell* no-s veu <'el qui no hi veu si ha de mirar les coses disfressades, com a través de forats>, / jo sé què dic!» (NCL. x, 67.27, 50.5).

En la mateixa dècada que Bernat Metge escriví Eiximenis en dos passatges: «alcuns vils hòmens, servils en lurs costums e maliciosos, que nuyll temps no estarien plans ni suaus fins que los ha hom passats per lo *garbell*, e ben vituperats fins als uylls, e lavors vénen a rahó», «maleys siats vosaltres --- qui justificats l'om malvat per esguart dels dons que-n sperats --- e són alcuns que axí lo lagotejar han per mà que a tothom fan del cel *garbell*» (*Terç*, NCL. II, 32.26; cap. 121 i 373).

Els passatges de JRoig són particularment instructius, no sols perquè amb llurs rimes corroboren que es pronunciava amb -l palatal i amb é, sinó per tal com ens el mostren en contrast amb altres estris semblants o connexos, demostrant que en diferia, i en particular que era diferent del *crivell* (afegint força al desmentiment dels qui se'l volien mirar com una espècie de variant fonètica catalana del descendent romànic de CRĪBĒLLUM): «Pres lo marit, / --- / si té-l pols flac / --- / no l'han per res; / e més que més, / si les complau, / com fan l'esclau / lo tracten, manen: / axí -l debanen / com un capdell, / com en fluxell / dessús li sehen / --- / fan de sa bossa / ample crivell, / arer, *garbell*, / forca e pala!»; «qui ab oró / se aparella / e va, ab cistella, / cedaç, *garbell*, / o chic vaxell, / de l'aygua pendre, / bé deu rependre, / si-s mor de set, / lo mal pretret / propri mateix: / no, d'on parteix / la fin tan ampla»; «--- de dones / qui bé n'espera / --- / ab *garbell* poa,¹ / vol per la coa / o per la squena / tenir morena, / anguila, viva / ---» (*Spill*, vv. 539, 14767, 8537).

«Lo *garbell*: cribrum, vannus», OPou (*TbPu.*, 327); *garbell*, *-elh* en els diccs. de rims de JMarc i L. d'Aversó (1218, 1414) sense definició. La comparació popular «amaneix com un *garbèl*» 'en apuntar el dia el cel és com un garbell', que anoto a la Vall de Guadalest (Benimantell, 1963) ens pot ajudar potsers, junt amb el proverbial *estar fet un garbell* 'estar una cosa molt foradada, espatllada, confosa', a comprendre la frase ja encunyada en temps d'Eiximenis «fer del cel *garbell*»: els cels divins no ho estan així, però hi ha qui ens els vol presentar més negres que una paella, o més foradats i plens de claps que un garbell i que el firmament en una matinada tempestuosa. Com veiem per tot això, les comparacions amb un garbell es mostren més vivaces que enlloc en terra i gent valenciana (que, al capdavall, també ho foren, d'adopció, en els moments cabdals de la seva vida, Eiximenis i OPou); avui també tenen molts valencians (potsers en part per això i en part perquè, almenys per a certes varietats de l'estri, han notat que en el Nord s'usen altres termes on ells no s'aparten d'aquest) la creença que *garbell* és més de